

DOI: 10.33663/0869-2491-2026-37-593-603

УДК 343.2:351.746(477)

В. Н. КУБАЛЬСЬКИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент*

ORCID: 0000-0001-6127-5786

ПОНЯТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ОБ'ЄКТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

У статті проаналізовано основні підходи до розуміння категорій «безпека» та «національна безпека». Запропоновано авторське визначення поняття національної безпеки України як пріоритетного об'єкта кримінально-правової охорони. Визначено концептуальне розуміння сутності національної безпеки як явища, що набуває розширеного змісту з появою нових загроз та викликів в умовах збройної агресії росії проти України.

Ключові слова: безпека, національна безпека, об'єкт кримінально-правової охорони, збройна агресія росії, національні інтереси, загрози, захищеність, державний суверенітет, територіальна цілісність.

Kubalskyi Vladyslav. Concept of national security as an object of criminal law protection

The article analyses the main approaches to understanding the categories of «security» and «national security». The author proposes a definition of Ukraine's national security as a priority object of criminal law protection. A conceptual understanding of the essence of national security as a phenomenon that acquires an expanded meaning with the emergence of new threats and challenges in the context of russia's armed aggression against Ukraine is defined.

Keywords: security, national security, subject of criminal law protection, armed aggression by russia, national interests, threats, protection, state sovereignty, territorial integrity.

Постановка проблеми. З початку збройної агресії росії Україна передусім прагне захистити національну безпеку, а саме – державний суверенітет, територіальну цілісність і конституційний лад у зв'язку зі збройною агресією росії. Враховуючи екзистенційні виклики для України в умовах повномасштабного вторгнення росії, спрямованого на знищення Української держави, доцільно сформулювати визначення національної безпеки як об'єкта кримінально-правової охорони, що має важливе значення для теорії кримінального права, законотворчої діяльності та правозастосовної практики у цій сфері. Таке визначення сприятиме забезпеченню правової визначеності, подальшому удосконаленню законодавства та підвищенню рівня кримінально-право-

*Kubalskyi Vladyslav, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.), Docent

вої охорони національної безпеки. В умовах війни не викликає сумнівів пріоритетність національної безпеки як об'єкта кримінально-правової охорони. Збройна агресія росії проти України об'єктивно є основною загрозою не лише національній безпеці, а й самому існуванню Української держави та нації. В сучасних умовах національна безпека розглядається як необхідна умова існування та сталого розвитку держави. Охорона національної безпеки є пріоритетним напрямом антикримінальної політики України. Враховуючи безумовний пріоритет безпеки та оборони нашої держави від російської збройної агресії, розуміння національної безпеки має відповідати рівню та характеру сучасних загроз, адже йдеться про виживання, збереження та сталий розвиток України як суверенної держави. Зрештою, варто врахувати, що безпека є індивідуальною, суспільною та глобальною потребою та необхідністю. При цьому науковці констатують, що досі не склалося єдиного розуміння поняття національної безпеки та її складників.

Метою дослідження є формулювання визначення поняття національної безпеки як пріоритетного об'єкта кримінально-правової охорони в умовах збройної агресії росії проти України.

Стан дослідження. Поняття безпеки та національної безпеки аналізується науковцями відповідно до конкретної галузі юридичних знань – у теорії держави і права, конституційному праві, в адміністративному праві та державному управлінні, у кримінальному праві та міжнародному праві. У кримінально-правовій науці визначенню поняття національної безпеки як об'єкта кримінально-правової охорони приділяли увагу такі науковці-правознавці, як І. В. Зозуля, К. М. Оробець, Р. Л. Чорний, О. А. Чуваков та ін.

Виклад основного матеріалу. Поняття «національна безпека» відоме як законодавству України, так і юридичній науці. Безпека – явище складне та багатопланове в науковому осмисленні, яке досліджується представниками різних галузей наукового знання: філософії, соціології, економіки, права, лінгвістики тощо. Як відомо, категорія «безпека» увійшла в науковий обіг завдяки працям таких філософів XVII–XVIII ст., як Т. Гоббс, Ж. Ж. Руссо, Д. Локк, Б. Спіноза та інших мислителів і розумілася як стан спокою, що виникає через відсутність справжньої небезпеки.

Складність цього поняття, його багатоаспектність зумовлюють те, що в юридичній науці науковцями запропоновано різноманітні визначення національної безпеки. Серед науковців-правознавців немає єдності думок щодо змістового наповнення поняття «національна безпека», оскільки відсутній єдиний підхід у цьому питанні. На основі проведеного дослідження Л. М. Шипілова «виявила стійку тенденцію до розширеного тлумачення поняття «національна безпека» при формуванні державної політики в різних сферах життєдіяльності суспільства. Внаслідок цього до змісту національної безпеки включають суспільні та індивідуальні потреби й цінності, будь-які загрози яким, якщо вони позначаються на нормальному функціонуванні дер-

жави, житті суспільства або індивіда, тією чи іншою мірою стають об'єктами національної безпеки¹.

Етимологічно термін «національна безпека» походить від поєднання латинських іменників *securitas* (від слова *securus*, яке означає свободу від небезпеки) та *patio* (що позначає плем'я, народ). Він відображає об'єктивну та суб'єктивну сторони стану захищеності колективу й індивіда від внутрішніх і зовнішніх загроз їхньому функціонуванню та нормальному розвитку. Безпека окремих людей почала розглядатися як органічна складова безпеки нації лише у другій половині XVIII століття. Відтоді поняття «національна безпека» поступово стало здобутком як правової науки, так і численних текстів нормативних актів. Останніми десятиліттями цей термін дедалі активніше використовують науковці, експерти та практичні працівники у найрізноманітніших сферах наукового знання, економіки, інформаційних ресурсів, екології та державного управління².

У загальному вигляді безпеку можна визначити, як стан захищеності, й це розуміння безпеки як стану захищеності в сучасних умовах набуло найбільшого поширення³. Аналіз законодавчого формулювання поняття «безпека» в нормативних актах дає можливість дійти таких висновків: а) безпеку можна розглядати у вигляді відповідного соціального явища, що має характерні для нього властивості; б) безпека сприймається як необхідне, особливе соціальне благо, для підтримки і збереження якого суспільство й держава вживають усіляких заходів⁴.

В юридичній літературі існує думка, що безпека – це стан захищеності прав і свобод особистості, матеріальних і духовних цінностей суспільства, конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності й недоторканності держави від загроз соціального, природного, техногенного чи іншого характеру, а також зниження ступеня небезпеки таких загроз до мінімального рівня⁵.

Д. О. Тихомиров підкреслює, що власне поняття «безпека» розуміється як стан захищеності, свобода від небезпеки або ризику, фактор, що необхідний для сталого розвитку суспільства, оскільки охоплює всі сфери людської діяльності тощо⁶.

У наукових дослідженнях і минулого, і сучасності щодо поняття «безпеки» є три концептуальні підходи:

- відсутність загроз системі;
- захищеність системи від наявних та ймовірних загроз;
 - загрози існують завжди, вони негативно впливають на систему, однак вжиті заходи мінімізують їхній негативний вплив, що дає змогу системі функціонувати і розвиватися⁷.

При цьому еволюція концепцій безпеки тісно пов'язана з появою нових загроз та викликів безпеки на певному історичному етапі розвитку суспільства та міжнародних відносин. Тепер слід звернутися до розгляду сутності та змісту наукової категорії «національна безпека». У літературі дається багато

визначень поняття національної безпеки. Існують різні підходи до визначення цього поняття, виходячи з того, що на нього впливають конкретно-історичні фактори та національно-державні інтереси держави. Саме тому сутність і зміст поняття «національна безпека» залишається предметом суперечок науковців, політиків, експертів і його визначення є неоднозначним⁸.

Закон України «Про національну безпеку України» 2018 року визначає національну безпеку України як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз (п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону). На нашу думку, наведене визначення видається неповним і потребує конкретизації. Узагальнюючи численні в науковій літературі підходи, під національною безпекою України варто розуміти захищеність існування, життєдіяльності та розвитку Українського народу та держави, державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу від внутрішніх і зовнішніх загроз, захист національної та організаційної стійкості, фундаментальних національних інтересів України та збереження національних цінностей України.

Великий енциклопедичний юридичний словник містить визначення національної безпеки, під якою розуміється система державних заходів, спрямованих на захист національних інтересів і гарантування безпеки особи суспільства, держави від зовнішніх і внутрішніх загроз у всіх сферах життєдіяльності⁹. Це поняття також тісно зв'язане й характеризується складним співвідношенням із категоріями глобальної, міжнародної і регіональної безпеки, насильства, війни і миру, національних інтересів, захисту державного суверенітету, територіальної цілісності країни тощо¹⁰.

Більше того, національна безпека характеризується широким спектром факторів, включаючи стан національної оборони та міжнародної безпеки, державної та громадської безпеки, продовольчої, енергетичної, екологічної, радіаційної, епідеміологічної, транспортної, інформаційної безпеки, безпеки критично важливих та потенційно небезпечних об'єктів, дорожнього руху тощо¹¹.

В ухвалі про відмову у відкритті касаційного провадження від 5 січня 2023 року у справі № 991/5572/22 Верховний Суд сформулював такий висновок: «Суд враховує, що національна безпека – це складне поняття, яке охоплює стан мирного та стабільного існування держави та її інститутів, а також стан відсутності реальних екзистенційних загроз у сфері суспільно-управлінських та міждержавних відносин. Загроза національній безпеці означає, зокрема, наявність ризиків державному суверенітету, конституційному ладу та територіальній цілісності країни, що може зумовити припинення існування країни або її частини»¹².

Як слушно зазначає Ю. О. Загуменна, «національна безпека є комплексною правовою категорією, що забезпечує захист національних інтересів, стабільний розвиток та безпеку особи, суспільства і держави. Вона функціо-

нє як багатокомпонентна система, що інтегрує соціальні, економічні, політичні та правові механізми реагування на внутрішні й зовнішні загрози»¹³. В юридичній літературі науковці звертають увагу на те, що національна безпека переступає рамки лише військової сили чи оборонних заходів, охоплюючи також аспекти економічної стійкості, політичного суверенітету, соціального добробуту, збереження культурних та громадянських цінностей¹⁴. Первісно розвиваючись у межах системи міжнародних відносин, цей феномен національної безпеки поступово охоплює дедалі ширші ланки внутрішньополітичного життя, детермінуючи з часом сепарування пооб'єктних різновидів (форм) національної безпеки, що триває й дотепер (державна, воєнна, зовнішньополітична, внутрішньополітична, інформаційна, економічна, демографічна, екологічна, кібербезпека тощо)¹⁵. У ч. 4 ст. 3 Закону України «Про національну безпеку України» зазначається, що державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, безпеки критичної інфраструктури, кібербезпеки України та на інші її напрями.

Важливим сегментом антикримінальної політики України є формулювання сучасного поняття національної безпеки із урахуванням сучасних національних інтересів держави в умовах повномасштабного вторгнення росії. Тому в широкому розумінні термін «національна безпека» Ю. О. Загуменна пропонує розглядати передусім з точки зору захисту «інтересів» – здатності нації захищати своїх громадян і свої внутрішні цінності від загроз, враховуючи держави-агресорки й терористичні організації. У вузькому розумінні поняття «національна безпека» трансформується у процес забезпечення існування нації та держави загалом¹⁶.

О. С. Власюк зазначає, що у «широкому розумінні національна безпека України – це спосіб самозбереження українського народу, який досяг рівня організації у формі незалежної держави. Цей спосіб уможлиблює його вільне існування і саморозвиток, надійний захист від зовнішніх і внутрішніх загроз. Національну безпеку України можна визначити як систему державно-правових і суспільних гарантій стабільності життєдіяльності та розвитку українського народу загалом і кожного громадянина зокрема, захист базових цінностей і законних інтересів, джерел духовного та матеріального розвитку від можливих реальних і потенційних, внутрішніх та зовнішніх загроз»¹⁷.

Національна безпека – це найважливіший складник правопорядку та гарантія національного суверенітету держави, гарантія захисту національних інтересів¹⁸. Національна безпека є багатоплановим явищем, яке необхідно розглядати, зокрема, стосовно суверенітету держави – як стан, за якого забезпечується цілісність держави та її здатність бути незалежним суб'єктом міжнародних відносин¹⁹.

Як домінанта життєдіяльності суспільства, безпека не може залишатися незмінною в різних умовах її трансформації, тому її сутність і зміст потребу-

ють постійного вивчення²⁰. На думку О. А. Чувакова, національна безпека – це конкретно-історична категорія, що видозмінюється залежно від існуючих соціально-політичних, економічних, духовно-ідеологічних та інших умов. Тому формування змісту цього поняття перебуває в тісній залежності від національно-державних інтересів країни, загальної національної ідеї, існуючої в суспільстві. З урахуванням цієї обставини, положень чинного законодавства, а також теоретичних положень про природу «національної безпеки», О. А. Чуваков дійшов висновку про те, що національна безпека України – це стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, завдяки чому забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національним інтересам²¹.

Державна політика у сфері національної безпеки і оборони спрямована передусім на захист держави – її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності (ч. 1 ст. 3 Закону України «Про національну безпеку України»). Національна безпека України – це передусім захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу від реальних і потенційних загроз (п. 9 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України»). Національні інтереси України – це життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує передусім державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян (п. 10 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України»). Національна безпека набуває пріоритетного характеру як безпека багатонаціонального Українського народу, який є носієм суверенітету та єдиним джерелом влади в Україні.

Концепція національної безпеки набула втілення насамперед у Законі України «Про національну безпеку України», в ухваленій Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», Стратегії державної безпеки України, Стратегії воєнної безпеки, Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, Стратегії інформаційної безпеки, Стратегії кібербезпеки України та ін.

На думку О. А. Чувакова, визначення понятійного апарату, сутності національної безпеки України дає змогу визначити коло суспільних відносин, суспільних інтересів, що можуть бути взяті під охорону чинним кримінальним законодавством України²². Національна безпека держави, як спектр охоронюваних суспільних відносин, забезпечується не тільки застосуванням складів злочинів, закріплених у розділі I Особливої частини КК України, а й нормами інших розділів КК, що також сприяють забезпеченню національної безпеки держави в інших сферах (наприклад, у сфері охорони громадської безпеки (розділ IX), у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (розділ XIV) та ін.). У цьому разі, на думку О. А. Чувакова, йдеться про національну безпеку в

широкому розумінні, де вона не обмежується розділом I Особливої частини КК. Тому якщо розглядати лише основи такої безпеки, то можна припустити існування національної безпеки у вузькому розумінні, якими і є основи національної безпеки держави (родовий об'єкт злочинів, передбачених розділом I Особливої частини КК)²³. Варто враховувати при цьому, що національна безпека України та її основи можуть виступати основним або додатковим безпосереднім об'єктом кримінально-протиправних посягань.

Розглядаючи основи національної безпеки як об'єкт кримінально-правової охорони, варто звернути увагу на те, що в загальному вигляді вони становлять комплекс суспільних відносин, які сприяють безпечним умовам життєдіяльності держави. У цьому разі основи національної безпеки варто розглядати не як головну потребу суспільства, а як його загальну цінність, загальне благо, надійний захист і розвиток яких повинні забезпечити держава, суспільство і громадяни²⁴.

Національну безпеку, як об'єкт кримінально-правової охорони, можна розглядати як упорядковану сукупність суспільних відносин у сфері забезпечення безпечних умов життєдіяльності особистості, суспільства і держави. Отже, основи національної безпеки визначають безпечні умови життєдіяльності держави як за її межами, так і всередині неї, а отже, покликані забезпечити внутрішню і зовнішню безпеку. З чого випливає, що основи національної безпеки є загальнонаціональною цінністю, найважливішим благом, яке держава взяла під свій безпосередній захист, забезпечення якого здійснюється за допомогою життя комплексу спеціальних заходів державного значення, тобто із створення системи заходів у сфері захисту основ національної безпеки (заходи оборонного, політичного, соціально-інформаційного, ідеологічного й економічного значення), достатніх для забезпечення відповідного рівня національної безпеки²⁵.

К. М. Оrobeць пропонує таку дефініцію поняття національної безпеки України як об'єкта кримінально-правової охорони: це система однорідних суспільних відносин, які забезпечують стан захищеності існування, життєдіяльності і розвитку Українського народу та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз у пріоритетних сферах та охороняються кримінальним законом²⁶. Наведене визначення видається надто загальним та потребує конкретизації.

Р. М. Шестопапов вважає, що національну безпеку доцільно розглядати як складне багаторівневе соціальне явище, яке включає комплекс закріплених, гарантованих та таких, що мають відповідний правовий механізм реалізації заходів, спрямованих на захист прав і свобод громадян, інтересів суспільства та держави, створення у них уяви безпеки й захищеності від зовнішніх і внутрішніх загроз, забезпечення правових, політичних, військово-оборонних та психологічних умов, що дозволяють гідно та вигідно (з урахуванням національних інтересів) представляти державу, суспільство, націю в умовах глобалізації та світової інтеграції²⁷.

Висновки. У наукових працях дослідників поняття «національна безпека» визначається різноманітними характеристиками, що зумовлено передусім відсутністю єдиного підходу до його визначення. За результатами аналізу інтерпретацій цього поняття науковцями та законодавчого визначення сформульовано авторське доктринальне його визначення. Під національною безпекою України варто розуміти захищеність існування, життєдіяльності та розвитку Українського народу та держави, державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу від внутрішніх та зовнішніх загроз, захист національної та організаційної стійкості, фундаментальних національних інтересів України та збереження національних цінностей України. Отже, під національною безпекою України як об'єктом кримінально-правової охорони варто розуміти охоронюваний законом України про кримінальну відповідальність порядок суспільних відносин, який забезпечує передусім стан захищеності існування, життєдіяльності та розвитку Українського народу та держави, державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу від внутрішніх і зовнішніх загроз, захист національної та організаційної стійкості, фундаментальних національних інтересів України та збереження національних цінностей України.

1. Шипілова Л. М. Порівняльний аналіз ключових понять і категорій основ національної безпеки України: дис. ... канд. політ наук: 21.01.01. Київ, 2007. С. 146.
2. Загуменна Ю. О. Концептуалізація національної безпеки в Україні: теоретико-правові аспекти: дис. д-ра юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2025. С. 45–46.
3. Штеба Р. Ю. Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України: дис. ... канд. наук з державного управління: 25.00.02. Харків, 2022. С. 26–27.
4. Чуваков О. А. Теоретичні аспекти визначення поняття «безпеки». *Evropsky politicky a pravni diskurz* (Чехія). 2014. № 6. С. 99.
5. Кримінально-правова охорона основ національної безпеки України: навч. посібник / О. А. Чуваков. Одеса: Фенікс, 2025. С. 15.
6. Тихомиров Д. О. Теоретико-правові засади державної політики у сфері цивільної безпеки в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2021. С. 112.
7. Корж І. Ф. Безпека: методологічні підходи до поняття. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2019. № 4 (38). С. 71.
8. Штеба Р. Ю. Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України: дис. ... канд. наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02. Харків, 2022. С. 29.
9. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. С. 51.
10. Загуменна Ю. О. Вказ. праця. С. 34.
11. Штеба Р. Ю. Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України: дис. ... канд. наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02. Харків, 2022. С. 4.
12. Ухвала Верховного Суду від 5 січня 2023 року у справі № 991/5572/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108273593> (дата звернення: 15.12.2025).
13. Загуменна Ю. О. Вказ. праця. С. 64.
14. Дангадзе С. Д. Стратегічні напрями розвитку національної безпеки України: дис. ... д-ра філософії: 281. Київ, 2024. С. 40.
15. Загуменна Ю. О. Концептуалізація національної безпеки в Україні: теоретико-правові аспекти: дис. д-ра юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2025. С. 34.
16. Загуменна Ю. О. Сучасні тренди та концептуальні

підходи до розуміння сутності поняття «національна безпека». *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4 (99). С. 38. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.4.03>

17. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибрані наукові праці. Київ: НІСД. 2016. С. 25.

18. Турченко О. Г., Груценко Ю. І. Національна безпека і державна безпека: поліваріантність визначення та співвідношення. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2023. № 2. С. 72. <https://doi.org/10.31558/2786-5835.2023.2.8>

19. Амро Альван Н. О. Наукові підходи до системи понять «національна безпека»: міжнародно-правовий аспект. *Аспекти публічного управління*. 2020. № 7 (12). С. 75. DOI: <https://doi.org/10.15421/151966>

20. Амро Альван Н. О. Становлення та розвиток системи державного управління у сфері національної безпеки: міжнародно-правовий аспект: дис. ... доктора філософії. Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2021. С. 37.

21. Чуваков О. А. Злочини проти основ національної безпеки України: проблеми кримінально-правової теорії і практики: монографія / відп. ред. О. М. Костенко. Одеса: Фенікс, 2017. С. 332.

22. Чуваков О. А. Кримінально-правова охорона основ національної безпеки України: навч. посібник. Одеса: Фенікс, 2025. С. 20–21.

23. Чуваков О. А. Злочини проти основ національної безпеки України: проблеми кримінально-правової теорії і практики: монографія / відп. ред. О. М. Костенко. Одеса: Фенікс, 2017. С. 332–333.

24. Чуваков О. А. Злочини проти основ національної безпеки України: проблеми кримінально-правової теорії і практики: монографія / відп. ред. О. М. Костенко. Одеса: Фенікс, 2017. С. 60–61.

25. Кримінально-правова охорона основ національної безпеки України: навч. посібник / О. А. Чуваков. Одеса: Фенікс, 2025. С. 46–47.

26. Оробець К. М. Зміст та система національної безпеки України як об'єкта кримінально-правової охорони. *International security studios: managerial, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects: Intern. collective monogr.* Oslo, 2024. Vol. 2. С. 282.

27. Шестопалов Р. М. Національна безпека як об'єкт кримінально-правової охорони держави. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2025. № 2 (24). С. 133.

References

1. Shypilova L. M. Porivnialnyi analiz kluchovykh poniat i katehoriy osnov natsionalnoi bezpeky Ukrainy: dys. ... kand. polit nauk: 21.01.01. Kyiv, 2007. S. 146 (in Ukr.).
2. Zahumenna Yu. O. Kontseptualizatsiia natsionalnoi bezpeky v Ukraini: teoretyko-pravovi aspekty: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.01. Kharkiv, 2025. S. 45–46 (in Ukr.).
3. Shteba R. Yu. Derzhavna polityka u sferi zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy: dys. ... kand. nauk z derzhavnoho upravlinnia za spetsialnistiu 25.00.02. Kharkiv, 2022. S. 26–27 (in Ukr.).
4. Chuvakov O. A. Teoretychni aspekty vyznachennia poniattia «bezpeka». *Evrotsky politicky a pravni diskurz* (Chekhiia). 2014. № 6. S. 99 (in Ukr.).
5. Kryminalno-pravova okhrona osnov natsionalnoi bezpeky Ukrainy: navch. posibnyk / O. A. Chuvakov. Odessa: Feniks, 2025. S. 15 (in Ukr.).
6. Tykhomyrov D. O. Teoretyko-pravovi zasady derzhavnoi polityky u sferi tsyvilnoi bezpeky v Ukraini. Dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.01. Kyiv, 2021. S. 112 (in Ukr.).
7. Korzh I. F. Bezpeka: metodolohichni pidkhody do poniattia. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2019. № 4 (38). S. 71 (in Ukr.).
8. Shteba R. Yu. Derzhavna polityka u sferi zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy: dys. ... kand. nauk z derzhavnoho upravlinnia za spetsialnistiu 25.00.02. Kharkiv, 2022. С. 29 (in Ukr.).
9. Velykyi entsyklopedychnyi yurydychnyi slovnyk / Za red. akad. NAN Ukrainy Yu. S. Shemshuchenka. Kyiv: TOV «Vydavnytstvo «Yurydychna dumka», 2007. S. 51 (in Ukr.).
10. Zahumenna Yu. O. Vkaz. pratsia. S. 34 (in Ukr.).
11. Shteba R. Yu. Derzhavna

polityka u sferi zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy: dys. ... kand. nauk z derzhavnoho upravlinnia za spetsialnistiu 25.00.02. Kharkiv, 2022. S. 4 (in Ukr.).

12. Ukhvala Verkhovnoho Sudu vid 5 sichnia 2023 roku u spravi № 991/5572/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108273593> (data zvernennia: 18.12.2025) (in Ukr.).

13. Zahumenna Yu. O. Vkaz. pratsia. S. 64 (in Ukr.).

14. Danhadze S. D. Stratehichni napriamy rozvytku natsionalnoi bezpeky Ukrainy: dys. ... d-ra filosofii za spetsialnistiu: 281. Kyiv, 2024. S. 40 (in Ukr.).

15. Zahumenna Yu. O. Kontseptualizatsiia natsionalnoi bezpeky v Ukraini: teoretyko-pravovi aspekty: dys...d-ra yuryd. nauk: 12.00.01. Kharkiv, 2025. S. 34 (in Ukr.).

16. Zahumenna Yu. O. Suchasni trendy ta kontseptualni pidkhody do rozuminnia sutnosti poniattia «natsionalna bezpeka». *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 2022. № 4 (99). S. 38 DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.4.03> (in Ukr.).

17. Vlasiuk O. S. Natsionalna bezpeka Ukrainy: evoliutsiia problem vnutrishnoi polityky: Vybrani naukovy pratsi. Kyiv: NISD. 2016. S. 25 (in Ukr.).

18. Turchenko O. H., Hrutsenko Yu. I. Natsionalna bezpeka i derzhavna bezpeka: polivariantnist vyznachennia ta spivvidnoshennia. *Pravnychi chasopys Donetskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stusa*. 2023. № 2. S. 72 <https://doi.org/10.31558/2786-5835.2023.2.8>. (in Ukr.).

19. Amro Alvan N. O. Naukovy pidkhody do systemy poniat «natsionalna bezpeka»: mizhnarodno-pravovyi aspekt. Aspekty publichnogo upravlinnia. 2020. № 7 (12). S. 75 DOI: <https://doi.org/10.15421/151966> (in Ukr.).

20. Amro Alvan N. O. Stanovlennia ta rozvytok systemy derzhavnoho upravlinnia u sferi natsionalnoi bezpeky: mizhnarodno-pravovyi aspekt: dys. doktora filosofii. Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom, Kyiv, 2021. S. 37 (in Ukr.).

21. Chuvakov O. A. Zlochyny proty osnov natsionalnoi bezpeky Ukrainy: problemy kryminalno-pravovoi teorii i praktyky: monohrafiia / vidp. red. O. M. Kostenko. Odesa: Feniks, 2017. S. 332 (in Ukr.).

22. Chuvakov O. A. Kryminalno-pravova okhorona osnov natsionalnoi bezpeky Ukrainy: navch. posibnyk. Odesa: Feniks, 2025. S. 20–21 (in Ukr.).

23. Chuvakov O. A. Zlochyny proty osnov natsionalnoi bezpeky Ukrainy: problemy kryminalno-pravovoi teorii i praktyky: monohrafiia / vidp. red. O. M. Kostenko. Odesa: Feniks, 2017. S. 332–333 (in Ukr.).

24. Chuvakov O. A. Zlochyny proty osnov natsionalnoi bezpeky Ukrainy: problemy kryminalno-pravovoi teorii i praktyky: monohrafiia / vidp. red. O. M. Kostenko. Odesa: Feniks, 2017. S. 60–61 (in Ukr.).

25. O. A. Chuvakov. Kryminalno-pravova okhorona osnov natsionalnoi bezpeky Ukrainy: navch. posibnyk / Odesa: Feniks, 2025. S. 46–47 (in Ukr.).

26. Orobets K. M. Zmist ta systema natsionalnoi bezpeky Ukrainy yak objekta kryminalno-pravovoi okhorony. International security studios: managerial, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects: Intern. collective monogr. Oslo, 2024. Vol. 2. S. 282 (in Ukr.).

27. Shestopalov R. M. Natsionalna bezpeka yak objekt kryminalno-pravovoi okhorony derzhavy. *Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy*. 2025. № 2 (24). S. 133 [ukr].

Kubalskyi Vladyslav. Concept of national security as an object of criminal law protection

Introduction. Since the beginning of russia's armed aggression, Ukraine has sought above all to protect its national security, namely its state sovereignty, territorial integrity and constitutional order in connection with russia's armed aggression. Given the existential challenges facing Ukraine in the context of russia's full-scale invasion aimed at destroying the Ukrainian state, it is advisable to formulate a definition of national security as an object of criminal law protection, which is important for criminal law theory, law-making and law enforcement practice in this area. Such a

definition will contribute to ensuring legal certainty, further improving legislation and enhancing the level of criminal law protection of national security. In the context of war, there is no doubt about the priority of national security as an object of criminal law protection. Russia's armed aggression against Ukraine is objectively the main threat not only to national security, but also to the very existence of the Ukrainian state and nation. In today's world, national security is seen as a must for the state to exist and grow. Protecting national security is a top priority for Ukraine's anti-crime policy. Given the unconditional priority of our state's security and defence against russian armed aggression, the understanding of national security must correspond to the level and nature of modern threats, because we are talking about the survival, preservation and sustainable development of Ukraine as a sovereign state. Ultimately, it should be borne in mind that security is an individual, social and global need and necessity. At the same time, scholars note that there is still no single understanding of the concept of national security and its components. The aim of the research paper is to formulate a definition of national security as a priority object of criminal law protection in the context of russia's armed aggression against Ukraine.

Conclusions. In scientific works, researchers define the concept of «national security» using various characteristics, which is primarily due to the lack of a unified approach to its definition. Based on the results of the analysis of interpretations of this concept by scientists and the legislative definition, the author's doctrinal definition has been formulated. National security of Ukraine as an object of criminal law protection should be understood as the order of social relations protected by the law of Ukraine on criminal responsibility, which ensures, first of all, the security of the existence, life and development of the Ukrainian people and state, state sovereignty, territorial integrity, democratic constitutional order from internal and external threats, protection of national and organisational stability, fundamental national interests of Ukraine and preservation of national values of Ukraine.

Keywords: security, national security, subject of criminal law protection, armed aggression by russia, national interests, threats, protection, state sovereignty, territorial integrity.

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.12.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 03.03.2026

Дата публікації: 24.03.2026